

Locuint'a Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

e in

Strata Morarilor Nr. 18.

Scrierile nefrancate nu se voru primi decat numai de la corespondintii regulari ai „Federatiunii.” Articlii transisi si nepublicati se voru arde.

Invitare de prenumeratiune

la

„FEDERATIUNEA”

pre patrariulu II (apr.—iuniu) 1870.

Incepndu-se trimestrulu alu II (apr.—iuniu an. c. rogamu pre p. t. doritorii de a avea acestu diurnal, se binevoiesca a grabi cu prenumeratiunea, pentru ca de una parte se ne scim orienta in privinti a numerului exemplarilor ce vomu avea tipari, era de alta parte se potemu incungură ori ce neregularitate in speditiunea diurnalului. Totu-de-una-data rogamu pre Domni abonati, cari sunt in restantia cu pretiul de prenumeratiune, se nu intardie a-si refui socratele, ca se nu ni se adaua greutatile si d'in aceasta parte.

Era DD. abonati, alu carorul abonamentu espira cu finea trimestrului ian.—mart., voru binevoiti a-si renoi, fara intardire abonamentele ca-ci altintre, neierandu-ni mediul-locele a tipari mai multe exemplarie decat cere numerul abonatoru, aru suferi scaderea, ce au suferit-o toti acei-a cari negrabindu a se prenumera in data la finea anului 1869, nu mai potu ave Nru 1 si 2 ai diuarului nostru, ca-ci ni lipsescu cu totul.

Ne rogamu a se scrie legibiliu: numele prenumerantului, locuint'a, post'a principale si post'a ultima.

Neregularitatea espeditiunei provine mai vertosu de la poste; dreptu-acca, DD. abonati voru binevoiti a reclama numai decatul numerulu ce li va lipst.

Conditiunile de prenumeratiune remainu cele d'in fruntea diurnalului.

Redactiunea.

Scire electr. part. a „Feder.”

Abrudu, 6 apr. 1870. Redact. diuar. „Feder.” in Pest'a.

Data in Alba-Iulia in 7 aprile 2 ore d. m.
Sosita in Pest'a " 7 " 8 " 21 min. d. m.
" la Redact. " 7 " 5 " 30 " "

Hodosiu, Stanescu, Borcea si coligii loru de unu principiu n-ai salvatu onorea; Ddieu ne-ar' bate neaderandu la lupt'a loru d'in siedint'a dietale de la 12 mart.; nu amu fi Romani nemaritiumindu-li pentru amintirea luptelor nostre natiunali de la 1848, spuse tiraniloru nostri. Primiti voi Grahil natiuniei recunoscint'a natiunale pentru salvarea onorei nostre si a natiunei; spuneti fantomeloru dilei ca Romanulu tiene mente, seie resplati; elu seie ca sunetulu libertatei magiare este una chimera pentru natiunalitatea nespresa; elu va recascigá libertatea si drepturile rapite.

D'in munnti.

Pentru institutulu de fete ce se va infintia in Oradea-Mare.

Onorabil'a Domna Anna Lemeni n. Costea d'in Selagiu ni tramite spre publicare si inaintare la locul destinatu, adeca onorab. Due Palina Romanu, urmatoriele contribuiri marinimoze pentru infintarea unui institutu in Oradea-Mare pentru crescerea fetitilor romane:

Domnile: Regin'a Petruca n. Baritiu 3 fl., Maria Illyes n. Varga 2 fl., Rosal'a Maiorun. Rusu 1 fl., Emilia Popu n. Nagy 2 fl., Iuliana Deleanu. Cosma 2 fl., Carolin'a Gordana n. Székely 1 fl., Anna Venter n. Venter 1 fl., Elisabeta Popu n. Marinescu 50 cr.; Domnisoarele: Ermina Korbulu 2 fl., Ida Reteg 2 fl., Veronic'a Muste 5 fl., Silvia Illyes 1 fl., Veronic'a Venter 1 fl., Maria Ste-

FEDERATIUNEA

Diurnal politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esti Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretiul de Prenumeratiune:
Pre trei lune 3 fl. v. a.
Pre siese lune 6 " " "
Pre anul intregu 12 " " "

Pentru Romania:
prea intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
" 6 lune 15 " = 15 " "
" 3 " 8 " = 3 " "

Pentru insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taxa timbra pentru fiecare publicatie separat. In locu deschis 20 cr. de linia.
Un exemplar costa 10 cr.

fanoVICIU 1 fl., Leontin'a Reteg 20 cr., Maria Dragosiu 2 fl. Domnii: Ioanu Nagy prentu 2 fl., Domniciu Nagy jude proces. 1 fl., Samoile Badescu juras. 1 fl., Ioanu Popu not. 5 fl., Sigismundu Szegedi ofisialu la percept. 1 fl., Dumitru Flonta jude com. 1 fl. — Dn'a Anna Lemeni 2 fl. 30 cr. Totalu 40 fl.

Apelul catra publiculu romanu.

Arma cea mai puternica a tuturor natiunilor a fostu, este si va fi pentru totu-de-un'a cultura.

Cultur'a e vietia, — ignoranti'a morte.

Inse cultura are se fia natiunala, care numai cultura natiunala da potere de vietia, si e paladiul immortalitatii unei natiuni.

Cultura natiunala trebuie se fia dura tufa suprema, la care au se finta totu neviniole nostre de Romani.

Spre a se ajunge acesta sfata sublima, avemus fondam' catu mai multe institute menite pentru acestu scopu.

Theatrul natiunali astsdere e unulu d'intre acele institute, cari sunt in serviciul culturei natiunale; un'a d'in acele scole, cari au cele mai large cercuri de activitate; unulu d'in acele asociajinte de educatiune, unde nu numai generatiunea noua, dar si acea potrivit a participa si a se cultivata, a supr'a carei-a celelalte scole nu au mai potrivit a insuflui a desceptarii si culturei natiunale.

Theatrul natiunali nu are rolul de a servi numai dreptu locu de distractiune; ci misiunea sa este d'a si o a de verata scola de cultura natiunala, — in care sublim'a medita si limboi natiunii sunt ca inconta proacci'a, cari aru mai desconsidera dulcetia acestei limbe, — si in care exemplele de bravura stramosiesca au se inspire pre stranepotii de asemenea virtuti!

Suntemu convinsi, ca on. publicu romanu a fostu petrunsu totu de aceste idee despre misiunea unui teatru natiunali, candu in mai multe parti — fara de a accepta constituirea unui comitetu pentru regularea si asigurarea intreprinderii — a si inceputu a contribuvi pentru acestu scopu salutaru.

Inteligint'a romana concentrata acumua in numeru mare in Bud'a-Pest'a, vediendo aceste manifestatiuni ivite in mai multe locuri in favorul crearii unui fondu spre a se infintia unu teatru natiunali pentru Romanii de d'inceoce de Carpati: a credutu de a sa detorintia natiunala a se consultata despre regularea si conducerea provisoria a intreprinderii, pana candu intrég'a inteligintia romana in o adunare generala a sa va luau mesurele ulteriori si va decide definitivu in privint'a acesta.

Pentru acestu scopu inteligint'a romana din Bud'a-Pest'a intrunindu-se de doue ori, in conferint'a sa de la 28 martiu a. c. st. n. a votatu urmatoriulu:

Programu preparativu

la infintarea unui fondu pentru teatru natiunali romanu.

I. Se va forma o „Societate pentru crearea unui fondu spre a infintia unui teatru natiunali romanu.”

Spre acestu scopu:

II. Se esnute unu comitetu de cinci membri, eu resedint'a in Bud'a-Pest'a; acestu comitetu:

a) va elabora unu proiectu de statute pentru acea Societate, si lu va publica in diuariele romane, pentru a potrivit a desbatutu de catra publicu;

b) in trei lune dupa publicare va convoca o adunare generala in Dev'a, pentru a desbatte proiectul de statute si a se constitui Societatea; la aceasta adunare se voru convoca toti acei-a, cari voru fi contribuiti seu oferiti la fondulu teatru natiunali romanu, precum si aci-j, cari voru doriti a contribuvi seu oferi acolo.

Si pana atunci comitetul constituindu-se, III. Chiamarea lui va fi:

a) a emite unu apel catra publiculu romanu, in care va explica mai pe largu intenziunea acestei intreprinderi;

b) a adunat de a dreptul seu prin colectanti binevoitori contribuirile in bani seu oferite pentru acestu scopu;

c) a elocat sumele adunate intr'o cassa de pastrare in Bud'a-Pest'a pentru fructificare;

d) a publicat in diuarie sumele adunate, precum si numele binevoitorilor contributori; si preste totu

e) a regulat incassarea si administrarea banilor si ofertelor.

IV. Dupa infintarea si constituirea Societati, comitetul va depune la manile acestei-a unu reportu cu tote actele si conturile relative la activitatea sa.

Conformu acestui programu, inteligint'a romana din Bud'a-Pest'a alesu comitetul de cinci in personele dd. V. Babesiu, Iosifu Hodosiu, Petru Mihalyi, Alesandru Mocioni, Iosifu Vulcanu.

Dreptu-accea comitetul vine prin acesta a implinit detorint'a sa indicata in aline'a a) din punctul III. alu acestui programu, adresandu-se cu acestu apel catra publiculu romanu, care singura e competente a decide de valorea salutaria a acestei idee.

Apelamara dara la sentiulu natiunali si patrioticu alu tuturor fililoru si fiscelor natiunii, cari d'impreuna cu noi sunt petrunsi de necesitatea infintarii unui teatru natiunali, se vinde a imbracisa cu caldura acesta idea, se mediteze despre ea, si se faca posibila realizarea ei!

Nu este aci vorba despre posibilitatea unei realisarii grabnice, pentru care si alte natitimi au avut trebuintia de mai multi ani; ci scopul sa intenziunea nostra este numai d'a infintia cu incetul unu fondu, din care mai tardu natiunea se pota innalzata unu templu alu Taliei romane.

De ora-ce inse si pana acumu s'au facut ceteva contribuirile si oferte spre acestu scopu, era altele totu se mai facu: ne rogamu de toti contributorii si oferitorii de pana acumua, precum si de acei-a carii si pana la adunarea de la Dev'a aru dorit se faca asemenea contribuirile seu oferte, se le tramita la comitetul subscrisu, sub adres'a secretariului seu insarcinatu cu incassarea banilor.

Greutatile potu fi mari si multe, dar voint'a firma si constanta va potrivit a deletaturatote.

Se ni facemu toti detorint'a, — si vomu potrivit a realizala scopulu dorit!

Pest'a, 7 aprile 1870.

In numele comitetului:

D. Iosifu Hodosiu,
presedinte,

Iosifu Vulcanu,
secretariu.

Romania in facia strainilor.

(O.) Tonulu dinarielor straine, in deosebi alu celor magiare si germane, devine facia de Romanii din ce in ce mai esagerat, mai caluniatiori si mai nerusinat. Nu voim de cesta-data a vorbi despre diuaristic'a ostrunguresca, pentru ca Romanii cunosc pre deplinu atatul pre vecinii loru bine voitori catu si calumniale diuaristiciei loru, aruncate cu mare zelu si neobosela a supr'a Romanilor in genere, — ci ne marginim numai la diuaristic'a germana din strainitate, carea se occupa adeseori cu Romanii si cu raportele ei interne.

Inainte d'a intrat in meritulu objectului, fii permisu a face una intrebare: Ore guvernulu romanu informeza pre straini despre Romanii si in special despre Romanii? Nu, ca-ci altintre nu se poate presupune, ca poporul germanu, carele a ajuns degajat la nivelul culturii moderne, se-si maculeze diuaristic'a cu totu felul de calamitati aruncate in facia unui popor intregu si

a supr'a unei tiere. Esempiu viu ni ofere prelecionarea professorului Wattenbach d'in Heidelberg, carele fără d'a cunoce unu poporu, datinele, vieția sociale, limb'a si literatur'a lui, cuteza a afir-mă pre bas'a unoru simple informatiuni castigate de la adversarii nostri seculari, că Romanii sunt hoti, talhari si mai scie bunulu Ddieu cetealte. La totu casulu d'insulu a facutu reu servitul connationalilor săi, dandu unu testimoniu deschis de eclatantu, că sciint'a si inteleptiunea lui istorica nu se baseaza pre fontane sigure si demne de credintu, ci numai pre informatiuni aduse d'in gur'a unoru omeni malitosi si ignorantati.

Totu acesta procedere o observămu si in diuaristică germană. Si ore cine sunt acei corespondinti neobositi, cari nu crutia nece onoreaza nece demnitatea natiunale a unui poporu? Acei-a sunt lipitorile Romaniei; sunt gidișii, cari sugu mediu Romaniei, si dreptu recompenza batu-jocurescu si calumnieza tolerantia si ospitalitatea unui poporu, a unei tieri intrege. Acesti neobositi intriganti si mereenari nu rosiesc a propagă in diuaristică europeana totu-feliul de batu-jocure si calumne contra Romanilor in genere si in specialu contr'a Romaniei, cu scopu speculativu, ca să atraga a supr'a Romanilor dispretilu si ur'a poporelor culte europene, si apoi să pota pescu cu atât mai bine si cu mai bunu resultatu in apa tulbure, va se dica, să emancipeze pre alesulu poporu alu lui Israile.

O! voi vîpere veninose! omeni fără lege si umanitate, voi plagele tierelor si ale poporelor! cugetati voi ore, că acesta este calea ducatoriu la realizarea scopurilor vostrilor? Mai antâi sè loviti unu poporu, una tiera, si dupa acea sè pretindeti ca acea sè ve emancipeze, ba ce este si mai ridiculosu si profanu, să cersiti ajutoriulu strainilor pentru a transformă Romania in tîr'a fagăduintiei. Dar' ce meritu v'ati castigatu voi ffi ai lui Israile pentru tiera, ca acesta sè ve emancipeze? Neci unu meritu nu poteti areta, decât machinatiumi, intrige si calumne; aceste sunt caracteristica vostra. Trebuie să vi-o spunem, că intrega lumea nu va poté esoperă emanciparea vostra in Romania, ci numai si numai vîntul poporului romanu; fîti inse siguri că precum vi sunt faptele, asié vi voru si si trebue sè vi fia si remuneratiunile.

Eta frati Romant din Romania transcar-paina, cum profană trantoriu vostru seumpă si frumos'a voastră patria romana; cum hulescu totu ce respira romanesce, si, in fine, cum acei omeni fără conștiință atingu cu manile loru sacrilegie chiaru si sanctuariul legelatiunei voastre, si anumitu camera de pre tempulu guvernatii marelui patriotu romanu Ionu Bratianu!

In tempulu d'in urma aparut in diariul germanu „Augsburgische Allgemeine-Zeitung“ unu articlu d'in Bucuresci intitulat: „Situationea in Romania“, care dupa acea se retipară in diariul ungurescu, imbracat in haina germană alu lui Bethlen, numit „Diplomatiche Wochenschrift.“ Indata la incepertul articlului se poate observă, că inteleptul scriotoriu germanu d'in Bucuresci apartiene nemului lui Israile, precum si reputatia si ur'a atâtua scriotoriului cătu si a elementului său contr'a Romanilor ospitali si toleranti, si anume, facandu esordiul urmatoriu: „Precum se scie, Romanii sunt spirete neliniseite. Indatenati reu prin indulgint'a marilor poteri garantii, cari au trecutu cu vederea tote complotele loru politice, ei ataca cu cerbicia mare veri-ce cestiuni de dreptu publicu etc., neobositul intriga vorbesce despre list'a civile a Domnitorului, batu-jocurindu pre representantii Romaniei pentru că au respinsu sporirea listei civili, pre-candu Carolu I. a datu d'in propri'a sa caseta 5000 galbeni pentru redificarea sinagogei demolate, in 1867, de fanaticul poporu. Batu-jocurindu, mai departe, press'a romana, numindu-o pamphlete, si part'a cea mare liberala, vine la constitutiunea Romaniei, recunoscendu si din-sulu, că acea intru adeveru este unu d'intre cele mai librale d'in tota lumea, spre cea mai mare dorere a gidișilor publicistu inse, ea este liberala numai pentru Romanii indegeni, căci strainilor, se intielege gidișilor, li este ingreuita intrarea in societatea romana, si acesta, dupa parerea lui, contradice intereselor Romaniei; va se dica, Romanii nu ajungu nemica fără gidișii si straini. In fine, vorbindu despre cestiunea gidișilor, afirma că Muntenia si mai alesu Moldova nu poté esiste fără gidișii, de ora ce acei-a sunt invetati, culti si civilisati, precandu Romanii sunt nesce omeni prosti, fără crescere si comuni; gidișii merită prin sciintiele, spiretul si caracterul loru, in gradu cu multu mai mare d'a reprezentă in camera intereselor tieri, de cătu multi Romani, cari, dupa ce devinu deto-

ri gidișilor, se nesuesc a fi alesi in camera, si succediendu-li acesta, proclama resbelu de stirpere contra loru, pentru ca in modulu acestu-a să scape de creditorii gidișii; asié, dîce fiul lui Israile, s'a creatu, in 1868, si projectul de lege, subscrisu de 31 reprezentanti, cari pretindeau alunga-re gidișimei d'in tiera etc.

Vedeti voi frati Romani d'in Romania libera, cum vorbescu strainilor si cum si-batu jocu de voi bunii vostru ospeti, carorul-a li dati adaptu si-i nutriti d'in scumpa sudorea vostra, fără ca se trageti ceva folosu de dupa ei! Vedeti cum ve profaneza, cum ve calumnieza demnitatea natiunale! Si ore guvernul vostru ce mesure iò facia de acesti omeni ingratii? N'are ore guvernul dreptul si nu poté controla pre atari corespondinti nerusnati si ignoranti? N'are elu ore la despusestiune unu fondu de vre-o 200 milii franci, pentru ca să susțina nemaculata autoritatea si demnitatea natiunale facia de straini? Amu ajunsu ore fatalii timpi ai fanariotilor, candu greci, tureci, gidișii si altii eră domnii, era Romania slugile loru; candu ei informău pre straini despre Romanii, asié cătu mulți d'intre acesti-a, compatimindu-ni vitreg'a sorte, ne au luat sub scutul loru contra calumnielor grecesci, gidișim etc? Ore ce face guvernul vostru pentru a indrepta opinionea strainilor despre Romanii? Dorere, nu face nemica, ma se pare că a datu man'a cu contrarii nostri, pentru ca asié să pota cu atât mai bine lovî natiunea in drepturile si demnitatea ei. Unu atare guvern, desertat in castrele straini, nu poté obtine incedere Romania, si urmarea nu poté fi altă, decât că dreptu recompenza va trage asupra si dispretilu toturor Romanilor. Este tempulu supremu, ca Romanii să se elibereze odata atât de inimicilor loru de nému strainu cătu si de ai sei proprii, depunendu frânele guvernării in manile ataror barbatii, cari voru să tienă contu de interesele natiunii, era inganfatilor loru inimici li voru insufă respectu.

Caus'a academici romane de drepturi.

Cumă apelulu nobilei junimi romane d'in Transilvania pentru înființarea unei academii romane de drepturi nu a resunat in desertu, dovedesce propunerea facuta in siedintia de la 5 cur. a comitetului Asociatiunei transilvane prin *Lukasich Booga*. Acesta propunere este urmatoriu:

Considerandu, că absoluta necesitate de a înființa in Monarchia austriaca una academia romana de drepturi s'a sentită de multu, si se sente totu intinsu si totu mai tare de către toti romanii d'in Monarchia acesta, si că, prin urmare, opinionea publica a romanilor cere imperati-vu înființarea unei asemenea academii; aceea, dar' trebu si se înființează;

Considerandu, că academia romana de drepturi are de a servi ca unul d'in cele mai apte mediu-loce spre promovarea literaturii romane si a culturii poporului romanu;

Considerandu, că Asociatiunile romane d'in Transilvania, Aradu si Bucovina au de scopu tocmai promovarea amintitei literaturi si cultur si de detinția înbrăcosiarea toturor mediulocelor ducatorie la acelu scopu;

Considerandu deci, că deseule Asociatiuni sunt in linia prima chiamate de a conlucra spre înființarea unei academii romane de drepturi in Monarchia austriaca: mi-ieu voi a propune:

1. Ca comitetul Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu mai antâi să recunosea si să enuncie prin conclusu de absolutu necesaria înființarea unei academii romane de drepturi in Monarchia austriaca;

2. Ca comitetul acestu-a să se privesca de chiamatul a lucra d'in tote poterile si pe tote căile legali spre înființarea dîsei academii si a reportă apoi la cea mai de aproape adunare generală a Asociatiunei despre toti pasii sei, facuti in cauza acesta si a cere de la aceea — fiindu de lipsă — înființarea loru si a celor ce va mai ave de a face dupa aceea;

3. Ca comitetul acestu-a să emita d'in similaru său o comisiune statutoria d'in patru membri, carea cu privire la tote impregiurările si relatiunile romanilor austriaci să elucre fără in-tardare programul, statutele, dupa care si pretemeiul carorul-a s'ar poté înființa dîsa academia, si să substerne acesta comitetului spre desbatere si întrebuintare;

4. Ca acestu comitet să comunice tote conclusele sale privitorie la objectul acestu-a celor alte doue Asociatiuni sorori d'in Aradu si Bucovina, postindu-le una contielegere si conlucrare uniforma pre calea corespondintiei, pentru ca eu

poteri unite cu atâtua mai usioru să se ajută scopulu spre îndestulirea si multamirea totu Romanilor d'in Monarchia austriaca.

Sabiiu, in 5 Apriliu 1870.

Iacobu Bologa
membru alu comitetului

Corespondintele nostru ni spune, că dupa desbatere pre seriosa, la carea luara parte i toti membrii comitetului, s'a conclusu a supr'a aci proponeri:

Că ea să se transpuna unei comisiuni ce puse d'in 5 membri spre darea opinionei si mai curendu intru una sesiune estra-ordinari comitetului:

De membri ai acestei comisiuni sunt ale Consiliariulu aulicu Bologa, Consiliariulu bernialu Dunca, advocatulu Dr. Nemessi, si advacatulu Dr. Racuciu si redactor Cristea.

Sabiiu, in 6. Apriliu 1870.

Camer'a representantilor Ungariei

Siedintia de la 6 aprilie.

Președinte: Paulu Semeich. Notariu: Petru Mihalache. D'in partea guvernului au fostu de facia ministrii: c. Andrásy, Melch. Lónyay, c. Em. Mikó, Colom. Bedevics, b. Ios. Eötvös, Stef. Gorove si Balt. Horváth.

Dupa cetirea si autenticarea procesului verbalu siedintie d'in urma, si dupa presintarea mai multor tituini, cari se transpunu comisiunii petițiunarie,

Felicianu Lukasich interpeleza pre ministrul terenelor in privint'a mai multor afaceri urbariale.

Ladislau Berzenye interpeleza pre intministeriulu, daca a facutu despusestiuni, pentru ca să desdauneze fostul preutu ungurescu reformatu d'in Bresci, Franciscu Kőros, care, pre langa tota intreveni consulului ostrunguru fiu arrestat de autoritățile d'in curesci, pagubitu materialmint si despoiatu de postul si cari sunt despusestiuniile acelle?

Ant. Kollar presinta camerei unu proiect concclusu, conformu carui-a subvențiunile ce se voru acetaților libere regesci pentru spesele judiciarie, si reguleze cătu mai curundu.

Em. Ivánka impartasiesc, că una familia bile, constatoria d'in 5 membri, carea si-a magiarisatu mele, a trebuitu să solvesca ca taesa 105 fl. de capu totalu 525 fl., precandu nonobilii solveseu numai 2. dreptu-acă intreba pre ministrul interenor si finançierului, daca voiescu a face despusestiuni, ca și pentru metamorfosarea numelui să fie egală atât pe nobili cătu si nonobili?

Ales. Kormendy pune pre biouroul cam unu proiectu de conclusu, care dispune, ca ministerul aperarea tieri si să fie invitatu a presintă unu objectu de lege despre edificarea casarmelor pre a honvedilor. — Proiectele de conclusu se voru tipari, interbelatiunile se voru comunică ministrilor respectu.

Paulu Törley raporta d'in partea comisiunii traliu in privint'a projectelor de legi: despre favori cari sunt a se acordă caselor ce se voru edifica malului Dunarei si anumitu edificiului societății Lloyd-pestanu si alu bursei, precum si despre schimbarea relative la controlarea detoriei pendinte de statu. — Comisiunea d'in cestiune recomenda camerei primirea belor proiecte d'impreuna cu opinionea comisiunii nanciarie.

Em. Hodossy raporta in privint'a proiectelor de legi ale ministrului de justitia, relative la: inițierea tribunalelor miste districtuale, statorirea numerelor judecătorilor la tribunale de apelatiune, modifici mai multor și d'in procedura civilă si la modificarea legei despre publicația legilor. Comisiunea centră se primesce in principiu tote proiectele susmemorate, era testul loru face modificatiuni inseminate.

Iul. Károly raporta d'in partea comis. financi in privint'a projectului de lege alu lui Ales. Szalai relativ la sporirea banilor de cartiri pentru depus — Comisiunea financiară recomenda camerei primirea objectelor carei modificatiuni stilistice a projectului de lege, despre prolungarea valorei diecerilor de cartă si argint. Se voru tipari. — Paulu Ordódy raporta, că verificatoria a verificat alegerea deputatilor Géza Elekes si N. Petricu, rezervandu-se termin legalu de 30 dñe. Elekes se admite in secțiune nouă, era Petricu in a două. — Dupa acea mitru Lónyay respondere la interbelatiunea lui Tisza, era Mikó la alui Em. Huszár.

Trecundu-se la ordinea dñei, se ceteșce a trei-a si primeșce definitivu projectul de lege despre buget de pre an. 1870. — Se tramite camerei magnatilor si preuna cu projectul de lege relativ la absolvitoriu vernului pentru administratiunea financiară d'in 1868.

Dupa acea se ceteșce a trei-a ora si primeșce definitivu projectul de lege despre supunerea la contiunie a călii ferate austriace de statu. — Se tramite merei magnatilor.

Se admite in desbaterea camerei projectul de lege despre unu imprumut de 24 milione florini, necesarui pentru regularea Dunarei, ce curge intre Bud'a si Pest'a. — Dupa una discutiune mai lunga si viua, la carea participara mai multi deputati, camer'a, afara de stang'a extrema, primesce projectul d'in cestiune de baza pentru desbaterea speciale.

Siedint'a se inchiaia la 2³, ore d. m.

Siedint'a de la 7. aprile.

Presedinte : Paulu Somsich. Notariu : Petru Mihali. Pre bancele ministeriale : c. Iul. Andrassy, b. Ios. Eötvös, Melch. Lónyay, c. Em. Mikó si Colom. Bedekovics.

Dupa autenticarea procesului verbalu alu siedintici de ieri, ministrul cultelor si alu instructiunii publice, b. Ios. Eötvös, pune pre biuroulu camerei proiectele de legi relative la : liber'a exercitare a religiunei, infinitarea universitatii d'in Clusiu, reorganisarea politecnicului Iosefinu, organizarea instructiunii in scolele mediocre si la instructiunea de specialitate impreunata cu numitale scole. Totu cu ocaziunea acésta presinta unu project de conclusu, conformu carui-a camer'a esmita una comisiunea deosebita pentru a discute proiectele de lege despre instructiune. In fine presinta unu project de lege despre acordarea unui creditu suplementarui pentru promovarea instructiunii. — Se voru tipari.

Notariulu dà cetire raportului comisiunii economice despre bugetulu camerei pentru lun'a lui aprile. — Se va tipari si pune in desbaterea camerei.

La ordenea diley urmeza desbaterea speciale a supr'a projectului de lege relativu la acordarea unui imprumutu de 24 milione fl. pentru regularea Dunarei d'intre Bud'a si Pest'a. Se adopta parte cu, parte fara modificatiune.

Comisiunea financiaria presinta urmatorulu proiectu de conclusu : Este de dorit, ca de una-data cu regularea Dunarei se se construeze preste fluviulu acestu-a, d'in imprumutulu ung. alu cailor ferate, una puncte de feru pentru legarea cailor ferate de cai, cari se afia pro ambi tieruri. — Se adopta.

Siedint'a se inchiaia la 11 ore a. m.

Afaceri scolastice.

Selagiu, in martiu 1870.

Daca este causa, carea asta-di mai multu ca ori si *candu se atrage atentia* toturor poporelor, cari traescu in convingerea si sperant'a unui viitoru mai ferice, acésta e cau'a instructiunii poporale. E adeveru necontestabilu, că scola e singurul midi-locu care ne poate scote d'in labirintulu si incurcaturele in cari ne aflam asta-di aruncati de vitreg'a sorte ; care ne poate duce la limanulu ofstatu de secoli.

Ceea ce ne privesce pre noi romanii d'in asie numita Austro Ungaria, daca nu ne vomu nesui cu insufletire a sustiené scolele nostre poporale ca scole confesiunali, implinindu determinatiunile legii, prin aplicarea § lui 23 d'in Art. de lege XXXVIII d'in 1868, scolele nostre voru devaen scole comunale, adeca de statu, candu apoi vomu avé a suporta numai greutatile, a contribui materialmente, er' conducerea trebiloru scolare va ramane in man'a guvernului si ale organelor lui.

Atunci in *comunele miste* se va introduce limb'a unguresca ca limba de investimentu, er' in comunele pure romane, de-si pota cam d'odata ar' remane limb'a romana, spiritul va fi ungurescu. Si ce potem noi accepta de la astu-feliu de scole ? Respusu destulu de chiaru ni da la acésta unu filosofu vestitu, prin dis'a : „Aci e scola, a celui-a va fi si generatiunea viitora.“

Indata, dupa intrarea in vietia a legei celei noue scolare, s'au vedutu, in organele nostre nationali, dechiaratiuni d'in mai multe parti pentru sustinerea scolelor romane de scole confesiunali. Ore ince e destulu atat'a ? Ore potese acésta numai prin cuvinte ? Pe langa acésta se recere ca se facem totu ce potem, respective ce ni demanda legea, daca voim ca interesele nostre atat' nationali catu si religiunarie se nu fie periclitate.

Dorere ince că noi, dedati a vorbi mai multe decat a face, de ori si ce in lume ne interesam mai multu decat de scole. Mergundu in cele mai multe comune romane, fara de a intrebá de nimene, vei cunoase scola de pre esterioru fiindu că e cea mai neconsiderata. Intrandu apoi in launtru ti se radica perulu in vîrfulu capului, vediendu una chilia mica, intunecosa cu pareti deslipiti, ferestri ne proportionate, usi'a tota crepata s. a., unde este osindutu unu investiatoru si vr'o 60-70 prunci că ci acum'a, cu pucina exceptiune, tenerimea numai acolo nu frequentea scola, unde investiatorulu nu si-face destulu detorintei sale, arestandu pre cei lenavatori. Privindu apoi mai departe o tabla acatista pre una pareto, pe carea inca mai bine s'ar vedé scriendu cu carbune de catu cu creta, si vr'o 2-3 scanduri seu latitie formedia toto instrumintele de investimentu. Acésta e starea celor mai multe scole romane. In putiene, forte putiene comune se afia edificie coresponditorie scopului si inzestrata cu mobilele debuintiose. Bine, dar' spre

acest'a se recere succursulu materialu alu poporului pre care, in restempu de unu anu decandu a intratu legea cea noua scolaria in vietia, abie l'ai potutu convinge despre interesele sale proprii, si cu aceste, despre datorintele ce i impune legea, ca asie apoi se pota face celu de lipsa in interesulu instructiunei publice — mi va replica cine-va.

E adoveratu, inse candu scolele nostre poporale ducu lips'a pana si a cartilor de investimentu, cari nu aterna dela popor, trebuie se recunoscemu, că nepasarea si-a ajunsu culmea. Anula curinte scolaricu s'a inceputu pre aici in Octombrie, e asie data a cincea luna de investimentu, si pana asta-di inca n'am capetatu carti scolare (Abecedarie). Ne-amu indreptat cu rogare catra superioritatile nostre besericesci — scolarie cari, in cunoscintiandu-ne că nu se afia carti, ne-au indrumat la libraria lui Filtsch in Sabiu, de unde inca ni s'a datu respunsu negativu. E cu potentia ore ea intre atari impregiurari si investiatorulu celu mai devotatu chiamarei sale se nu se disguste, se nu si-perda zelulu, aplicarea si energ'a, cari se receru dela dinsulu ? Va inspira anulu scolasticu si in fia-care comuna vr'o 20-30 de prunci au perduto unu anu in zedaru. Ore tipografi'a nostra diecesana n'ar poté satisface toturor recerintelor atat' parochiali catu si scolarie ?

Starea cea deplorabile a scolelor noastre confesiunali a atrasu atentia si a inspectorelui scolaru cotensu, care, precum am intielesu, a si facut o transcriere catra Ven. Ordin, carea ni pota servi de unu premunu pentru admonitiunea prima prescrisa in lege.

Suntemu curiosi a sci, că ore ce mesure va luá Ven. Guvernu Diecesanu pentru vindecarea retelelor si delaturarea pericolului ce ne amenintia ? Dealtmintre cu dorere suntemu siliti a constata, că nici Ordinatunile, tramise pana acumu dela acel'a-si Ven. Cosistoriu n'au afiatu resunetu in animele multoru-a d'inte D. Protopopii tractuali ; asie spre es. cea d'in 7. Septembrie 1869. Nr 22²/1204, in privint'a sinodelor protopoposci referitorie la caus'a scolarie.

Candu vedemus că cati-va d. preuti romani d'in Selagiu, alu caror-a nume lu retacu d'o cam data, inca pana mai esistu scole confesiunale, au introdusu acolo limb'a unguresca, pota cu engetu ca vediendu Inspectorele scolaru energ'a ce o dovedescu in interesulu instructiunei publice, se-i recomande guvernului pentru a li da este unu brâu rosu, — ne vine a despera cu totulu, ne vine a ne indof despre sentiul nationalu ce acei a lu nutrescu fatia de sant'a causa a instructiunei, fatia de mam'a ce i-a laptata.

Cumca unii d'inte D. Protopopi romani d'in Selagiu corespundu cu Inspectorele scolaru, in afacerile oficiale, in limb'a unguresca, e pre la noi lucru de tote dilele, care nici nu ni-ar'atrage atentia asie tare, daca n'am sci că tota trascrierile oficiale d'in partea Inspectoratului, precum amu intielesu in Jurm'a recercarei Rev. D. Vicariu Forancu alu Silvaniei, li se tramitu in limb'a romana.

Asie stam noii cu caus'a scolaria in Selagiu si apoi ce mirare, candu suntemu trasi seu inaintea particularilor, seu inaintea tribunalului opinionei publice, spre a ni da sema despre faptele nostre, avemu datin'a a ne cau eschisive numai asupr'a indiferentismului poporului. Poporul roman ince nu e atat' de contumace catu se nu voiésca a crede pericolului ce lu amenintia prin infinitarea scolelor comunali; elu voiesce a oferi totu ce i stă in potintia pentru promovarea instructiunei nationali, numai ca cei chiamati a-lu conduce, nepregetandu ostensela, se-si impleasca detorintele loru.

Cu acésta inchiaiu, er' de alta data cu concesiunea On. Red. mi voiu luá indresnala a mai reveni a supr'a acestui obiectu.

Unu investiatoru.

Aliosiu, in 23 Martiu st. v. 1870.

Dle Redactoru !

Unii amici si colegi ai mei, mi dîsera că eu asiu si serisu articululu provocatoriu, despre scola d'in Fereghazu, subsrisu de „unu romanu“ si publicatu in Stim. Diale diurnal „Federatiunea“, Nr. 25, ba chiaru si in present'a Reverendis. D. Protopopu me inviuire cu acésta presupunere. Se pota, că dora cine-va se mi sia falsificatu numele, tramitiendu-o sub numele meu ; — dar' eu dechiaru eu tota consciint'a că nu sciu nemicu nece despre corespondint'a memorata, nece despre scola d'in Fereghazu, si că nu eu sum scriotoriulu acelei corespondintie.

Te rogu, dle Redactoru, se ai bunetate a da deslucre in caus'a acésta.*)

V. Martini,
docinte in Aliosiu.

*) Dama satisfactione deplina Dni V. Martini, declarandu, că nu Dsa este autorulu corespondintiei d'in cestiune.

Red.

VARIETATI.

* * (Junimea studiosa romana) d'in Orasti'a va arangiá, in 10 aprile n. 1870, una serata de peroratiuni si cantari in folosulu fondului pentru teatrulu nationalu. Salutam zelulu si nobilele sentimenti ale tinerilor romani si li-dorim pre langa unu resultatu bunu si imitarea d'in partea intregei tenerime romane.

* * (Lecu contra gidiilor.) Comuna Iasi a inceputu a gasi lec'u contra gidiilor : ea a iniatiu una scola de meserie, carea cuprinde de-o camdata : croitor'a de ambole secse, ciobotari'a si seidecar'a aplicata la hamuria, sielaria etc. Scola va ave 32 elevi interni si mai multi estorni. Pre 1870, comun'a speseza cu acésta scola utile 49,889 lei 85 bani. Unu escelente regulamentu de dlu primariu alu comunei si intarita de M. S. Domnitorulu, reguleza totu ce privesce scola cea noua de meserie d'in Iasi. (Infor. Buc.)

* * (Cetim in „Romanulu“ urmatori'e:) D. C. Raciliu ni tramite una epistolă, prim ea'rea ni areta, catu de mare este rusinea ce uranc a supr'a natiunei romane nesco gidiuri cari facu una comerciu odiosu cu fete romane si cari, pervingindu a dobandi pasporte romaneschi, mai cu sema de la agenzie romana d'in Constantinopole, esercita ca Romanii rusinescu loru comerciu in Egipet si Asia-Mica. Penitru a se curma acésta batu-jocura a numelui de Romanu, D. Raciliu cere, ca guvernulu se numesca si la Aiasandru una aginte, care se iè pasportele romaneschi de la acei gidiuri, cari, nu se iau priu ce midiu-loce pervinu a si-le procură. Amu face si noi acésta cerere guvernului actualu, adaug „Romanulu“, candu n'am sci, că elu nu este decat luatienorulu supusu alu acelui guvern, care a batu-jocritu chiaru armat'a romana dinaintea batelului austriac Radetzki.

* * (Ministrulung. de industria agricultura si comerciu) a esmisu una ordinatiune, prin carea reduce tass'a depeselor teografice ce se tramitu in intrulu monarciei ostrungure si la statiunile reuniunilor teografice d'in statele federate de nordu. — Conformu acostei ordinatiunii, carea a intratu degia in valoare cu 1. apr. a. c., voru esiste pontru viitoru numai doue zone de tassa in locu de trei, de o-cam-data inse, zona antaiu, (pentru una extensiune de 10 mile, in departare drepta), ramane pana in 30 iuniu a. c. in valoare totu cu tass'a de pana acum, adeca 40 cr. pentru una depesia simpla si pentru fia-care 10 cuvinte mai multu, se voru computa 20 cr. Zona a dou'a inse cu tass'a de 80 cr. si a treia cu 1 fl. 20 cr. au esitu d'in valoare cu 1. apr. a. c. si a formatu una zona noua cu tassa de 60 cr. pentru una depesia de 20 cuvinte, fusesce numai in intrulu monarciei seu la statiunile mentionate. De la 1. iuliu a. c., zona antaiu se va estinde pre una periferia cam de 25¹/₂ mile, in departare drepta ; tass'a inse, pentru una depesia simpla, va fi totu cea de pana acum, adeca 40 cr. si pentru fia-care 10 cuvinte mai multu se voru computa 20 cr. Pentru acele depesie inse, cari trecu preste zona antaiu, in intrulu monarciei, ramane si mai departe tass'a de 60 cr. si pentru fia-care 10 cuvinte mai multu, se voru computa 30 cr. Din contr'a, tass'a depeselor, cari trecu preste zona antaiu si preste confiniile monarciei pana la statiunile din intrulu statelor memorate, s'a desigru cu 80 cr., in locu de 1 fl. 20 cr. si pentru fia-care 10 cuvinte mai multu, se voru computa 40 cr.

* * (Literariu.) Cetim in „Inform. bucurescene“ urmatoriele: D. I. M. Moldovanu, activulu si neobositulu professoru alu liceului d'in Blasius, a lucratu Geografica Transilvania i impreuna cu charta, carea in curendu va si esf la lumina, in tipograff'a seminariului d'in Blasius. Suntemu convinsi că acésta opera, carea va micsorá cu unulu numerulu studielor serise ale studintilor de preste Carpati, cari suferu intratata in privint'a literaturii didactice, va fi bine lucrata, de acea nu intardiamu a o recomenda atentunei romanilor d'in tote partile.

Sciri electricre.

Paris u, 6 aprile. In dominic'a pasceloru se va publica plebiscitulu in tota Francia. Aragiarea acestei publicarii s'a primitu in consiliulu ministerialu cu 6 contra 5 voturi.

Paris u, 6 apr. Ollivier dechiaru in siedint'a de ieri a camerei, că regimulu a intielesu observatiiile facute a supr'a unor puncte d'in se-natus-consultu si le va supune unei esaminari seriose. Albusera propuse dupa acea a se da regimului unu votu de incredere ; camer'a primi propunerea lui cu 227 contra 43 voturi.

Viena, 6. aprile. Formarea nouului cabinetu intempina mari dificultati. Boemii voru alege in delegatiune pre Herbst, Plener si Banhans ; austriaci de josu pre Giskra si Bresti.

Viena, 6. aprile. Adres'a camerei deputatiilor, carea se va accepta manu, dechiaru, că conformu domeniului dualistic ori-ce slabire ulterioria

